

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 631/2023-20

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpených JUDr. Libušou Dočkalovou, advokátkou, Lachova 32, Bratislava, proti postupu a rozsudku Krajského súdu v Prešove č. k. 4CoKR/13/2019-218 z 9. júna 2020 a proti postupu a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 2Obdo/75/2020 z 28. decembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľky sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 6. júla 2021 domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozhodnutiami všeobecných súdov (a postupom im predchádzajúcim) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľky navrhujú napadnuté rozhodnutia zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie. Požadujú tiež finančné zadosťučinenie v sume 1 500 eur pre každú zo sťažovateľiek, ako aj náhradu trov konania pred ústavným súdom.

II.

Skutkové východiská

2. Sťažovateľky sa spolu so [REDACTED] žalobou doručенou Okresnému súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) 15. októbra 2018 domáhali určenia, že rodinný dom a pozemky, ktoré boli správcom konkurznej podstaty zapísané do konkurznej podstaty úpadcu [REDACTED], v konkurze, nepatria do konkurznej podstaty úpadcu a žalovaný správca konkurznej podstaty úpadcu je povinný ich z konkurznej podstaty vylúčiť.

3. Ing. [REDACTED] ako objednávateľ uzatvoril 18. februára 2008 zmluvu o dielo so spoločnosťou [REDACTED], ako zhotoviteľom a [REDACTED] ako vlastníkom pozemkov, predmetom ktorej bol záväzok zhotoviteľa uskutočniť pre objednávateľa výstavbu rodinného domu v radovej zástavbe na kľúč. Cena za zhotovenie diela bola dohodnutá vo výške 3 299 000 Sk, pričom v cene bola zahrnutá aj kúpna cena pozemkov, na ktorom bude dielo zhotovené.

4. [REDACTED] spolu s manželkou – sťažovateľkou [REDACTED] uzatvorili 5. februára 2012 ako kupujúci so spoločnosťou 1 [REDACTED] (právnym nástupcom spoločnosti [REDACTED], na základe zmluvy o kúpe nehnuteľností z 20. augusta 2010) ako predávajúcim zmluvu o prevode nehnuteľností, a to pozemkov a rozostavanej stavby rodinného domu. V zmysle tejto zmluvy viazne na nehnuteľnostiach záložné právo v prospech banky ako záložného veriteľa, pričom predávajúci sa zaviazal „v deň podania návrhu na prevod nehnuteľností podať aj návrh na výmaz záložného práva“.

5. Rodinný dom a pozemky boli zahrnuté do súpisu oddelenej podstaty úpadcu – spoločnosti [REDACTED], s poukazom na skutočnosť, že na nich viazne záložné právo zabezpečujúce pohľadávku banky proti úpadcovi. Záložné právo k nehnuteľnostiam malo byť zriadené zmluvou z 11. júna 2008 uzatvorenou medzi bankou ako záložným veriteľom a [REDACTED] ako záložcom. Záložné právo zabezpečuje pohľadávku záložného veriteľa proti spoludlžníkom [REDACTED], a [REDACTED], vzniknutú na základe zmluvy o úverovej linke z 11. júna 2008.

6. Okresný súd Dunajská Streda v spore sťažovateľiek vedenom pod sp. zn. 8C/253/2013 proti žalovanému 1 – spoločnosti 1. [REDACTED], žalovanému 2 – banke a žalovanému 3 – spoločnosti [REDACTED], rozsudkom z 18. augusta 2016 (ďalej len „rozsudok Okresného súdu Dunajská Streda“) určil, že do dedičstva po nebohom [REDACTED] patrí rodinný dom a pozemky a že záložné právo banky zriadené na rozostavanú stavbu a pozemky neexistuje. Žalobu o určenie vlastníckeho práva voči banke zamietol, zamietol tiež žalobu v celom rozsahu voči spoločnosti [REDACTED]. O odvolaní banky proti výroku o určení neexistencie záložného práva rozhodol Krajský súd v Trnave rozsudkom č. k. z 5. júna 2018 tak, že potvrdil prvoinštančný rozsudok v časti, ktorou bolo určené, že neexistuje záložné právo banky na rozostavanú stavbu, a vo zvyšnej časti ho zmenil tak, že žalobu o určenie neexistencie záložného práva banky na pozemkoch zamietol. Proti rozsudku Krajského súdu v Trnave podali sťažovateľky dovolanie, ktoré uznesením z 31. marca 2021 dovolací súd odmietol.

7. Okresný súd rozsudkom č. k. 5Cbi/35/2018-176 z 8. novembra 2019 vylúčil zo súpisu oddelenej podstaty úpadcu rodinný dom. Vo zvyšnej časti (t. j. vo vzťahu k pozemkom) žalobu zamietol. V odôvodnení k čiastočnému zamietnutiu žaloby okrem iného konštatoval, že deň konečnej splatnosti zmluvy o úverovej linke, na základe ktorej si banka uplatnila pohľadávku v konkurze, bol dohodnutý na 30. november 2010 a nasledujúcim dňom začala plynúť premlčacia doba. Okolnosť, že 30. septembra 2010 banka uzavrela so spoločnosťou 1. [REDACTED] zmluvu o pristúpení k záväzku, nič nezmenila na konečnom dni splatnosti úveru. Z prihlášky vyplýva, že banka uplatnila svoj nárok proti úverovým dlžníkom na Okresnom súde Bratislava I 25. novembra 2014, t. j. v 4-ročnej premlčacej dobe podľa § 397 Obchodného zákonníka. Záložné práva sa nepremlčujú skôr než zabezpečená pohľadávka. Nárok banky na uspokojenie zo zálohu nie je premlčaný. Konanie banky spočívajúce v prihlásení si pohľadávky zabezpečenej záložným právom

v konkurznom konaní nemožno hodnotiť ako porušenie zákazu nakladať s nehnuteľnosťami uloženého banke Okresným súdom Dunajská Streda predbežným opatrením z 24. januára 2014. K námietke sťažovateľiek, že záložné právo je neplatné pre rozpor s dobrými mravmi (záložca ■■■■■ nebol vlastníkom rozostavanej stavby, a teda nebol oprávnený nakladať s vlastníctvom iného subjektu), okresný súd poukázal na odôvodnenie rozsudku Krajského súdu v Trnave z 5. júna 2018, ktorý takto namietanú neplatnosť záložnej zmluvy neakceptoval a podotkol, že nemožno hľadať dôvody neplatnosti záložnej zmluvy pre rozpor s dobrými mravmi iba preto, že jej dôsledky sú pre sťažovateľky v konkrétnej veci nevýhodné. K argumentu sťažovateľiek, že rodinný dom a pozemky tvoria jeden celok a nemožno im nanútiť rozdielny právny režim, poukázal na skutočnosť, že súčasná právna úprava jasne vymedzuje hnutelné a nehnuteľné veci, ktorými sú samostatne pozemky a samostatne stavby. Okresný súd žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu konania vzhľadom na čiastočný úspech tak sťažovateľiek, ako aj žalovaného.

8. Proti zamietavému výroku rozsudku okresného súdu podali sťažovateľky (spolu so ■■■■■) odvolanie. Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom z 9. júna 2020 rozsudok okresného súdu v napadnutom výroku potvrdil. V celom rozsahu poukázal na odôvodnenie rozsudku okresného súdu, s ktorým sa stotožnil. Konštatoval, že vlastnícke právo nie je právom absolútnym a môže byť obmedzené záložným právom. Existenciu záložného práva (aj z pohľadu súladu s dobrými mravmi) posúdil Krajský súd v Trnave v rozsudku z 5. júna 2018 a ak okresný súd odkázal na toto právoplatné rozhodnutie, nedopustil sa porušenia práva sťažovateľiek na spravodlivý proces. Pokiaľ sťažovateľky namietali, že im bola odňatá možnosť reagovať na vyjadrenie žalovaného z 9. októbra 2019, stanovisko k otázke premlčania záložného práva sťažovateľky v konaní odprezentovali opakovane, a to na pojednávaní 6. septembra 2019 a podaním z 26. decembra 2018. Sťažovateľky nespochybňovali dôkaz predstavujúci prihlášku pohľadávky, z ktorého čerpal súd vedomosť o včasnosti uplatnenia pohľadávky voči úpadcovi. Ak splatnosť úveru bola určená na 30. november 2010 a k podaniu žaloby bankou voči úpadcovi na Okresnom súde Bratislava I došlo 25. novembra 2014, nedošlo k premlčaniu záväzku úpadcu plniť. Uznanie dlhu nemá za následok zmenu pôvodnej splatnosti úveru. Pozemky sú samostatnými nehnuteľnými vecami, ktoré môžu mať iný právny režim ako rodinný dom. Bez právneho významu sú odvolacie námietky sťažovateľiek spočívajúce v nevedomosti ich právneho predchodcu o zaťažení nehnuteľností záložným právom. Zmluva z 5. februára 2012, ktorej stranou bol ■■■■■ spolu s manželkou – sťažovateľkou ■■■■■, výslovne upozorňovala na to, že na nehnuteľnosti je zriadené záložné právo banky. Vo vzťahu k rozhodnutiu o trovách konania krajský súd uviedol, že konanie bolo začaté v roku 2018, pričom sťažovateľky argumentujú hodnotou nehnuteľností v roku 2008, čo nezodpovedá súčasným cenám. V tomto smere sťažovateľky nepredložili relevantnejší dôkaz.

9. Proti rozsudku krajského súdu podali sťažovateľky (spolu so ■■■■■) dovolanie podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením č. k. 2Obdo/75/2020 z 28. decembra 2020 dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c) a f) CSP. Vo vzťahu k dôvodu dovolania podľa § 420 písm. f) CSP konštatoval, že rozsudok krajského súdu nie je možné považovať za nedostatočne odôvodnený, arbitrárny. Postup pri dokazovaní, vykonávaní dôkazov nezakladá porušenie práva na spravodlivý proces. Dovolateľky preukázali, že im svedčí vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, čo však v prípade excindačnej žaloby nie je rozhodujúce, resp. daný stav

nepredstavuje záruku, že v tomto konaní budú úspešné, najmä s poukazom na okolnosť, že nehnuteľnosti sú zaťažené záložným právom. V tomto smere poukázal na závery najvyššieho súdu vyslovené v rozhodnutí č. k. 4Cdo/96/2008 (R 52/2010) a v uznesení ústavného súdu č. k. II. ÚS 193/2019. K námietke nesprávneho procesného postupu v dôsledku nevydania rozsudku pre zmeškanie žalovaného najvyšší súd upriamil pozornosť na závery uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 233/2019 zo 4. júna 2019 a uviedol, že žalovaný bol v priebehu konania aktívny, vyjadril sa k žalobe a, čo sa týka jeho neúčasti na pojednávaní 11. októbra 2019, predložil žiadosť o konanie v jeho neprítomnosti. Vyjadrenie žalovaného z 9. októbra 2019 neobsahovalo žiadne skutočnosti, ku ktorým by sa dovolateľky skôr či neskôr nevyjadrili (obsahovalo skutočnosti týkajúce sa premlčania záložného práva s poukazom na uznanie záväzku). K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP najvyšší súd uviedol, že v tejto súvislosti dovolateľky namietali, že z rozhodnutí nie sú zrejmé úvahy, čo sa v danom prípade považuje za lepšie právo a prečo na toto lepšie právo – vlastnícke právo dovolateľiek súdy neprihliadli. Za nesprávne právne posúdenie tiež považovali to, že súdy sa nezaoberali, resp. nesprávne určili charakter excindačnej žaloby. Najvyšší súd uviedol, že otázka vymedzená v dovolaní nie je otázkou právnou, ale skutkovou. Najvyšší súd sa otázkou charakteru excindačnej žaloby a jej vzťahu k problematike určenia vlastníckeho práva už zaoberal v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Predmetná otázka už bola riešená aj v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. K namietanému nesprávnemu právnemu posúdeniu v otázke premlčania s poukazom na úkon uznania záväzku sa najvyšší súd stotožnil so záverom krajského súdu. Dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu v časti trov konania z dôvodu nesprávneho právného posúdenia najvyšší súd vyhodnotil ako neprípustné s poukazom na § 421 ods. 2 CSP.

III.

Argumentácia sťažovateľiek

10. Podľa sťažovateľiek z oddelenej podstaty úpadcu mali byť vylúčené aj pozemky, nie iba rodinný dom. Ani jeden súd nedal odpoveď na to, prečo sťažovateľky majú ručiť za záväzky zhotoviteľa diela a jeho spoludlžníka vlastným majetkom, za ktorý už raz zaplatili. Sťažovateľky, resp. ich právny predchodca za dielo zaplatil v súlade s podmienkami dohodnutými v zmluve o dielo. Význam pozemkov z hľadiska ich ceny k zabezpečenému záväzku je zanedbateľný a z hľadiska účelu ich využitia limituje záujem o ich kúpu. Zákony a podzákoné normy boli interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku prílišného formalizmu.

11. Krajský súd sa nevyrovnal s podstatnými odvolacími námietkami, jeho rozhodnutie je nepreskúmateľné.

12. Krajský súd (rovnako ak okresný súd) neustálil správne charakter excindačnej žaloby. Podľa sťažovateľiek ide o žalobu na plnenie, nie určovaciu žalobu. V dôsledku uvedeného krajský súd okrem iného odsúhlasil nesprávny postup okresného súdu pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľiek na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného na pojednávaní 11. októbra 2019.

13. Nedošlo k zohľadneniu tzv. lepšieho práva sťažovateľiek – vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Obmedzenie vlastníckeho práva záložným právom nie je ústavne akceptovateľné, záložné právo nebolo zriadené v súlade s právnymi predpismi, nezodpovedá legitímnemu cieľu a nie je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného cieľa. Zároveň je premlčané. Krajský súd neprihliadal na špecifiká záložného práva zriadeného bez vedomia a súhlasu právneho

predchodcu sťažovateľiek, teda zriadeného v rozpore s dobrými mravmi. Na pozemkoch viazne záložné právo v prospech banky, o jeho existencii pri vstupe do právnych vzťahov so zhotoviteľom diela sťažovateľky (resp. ich právny predchodca) nemali vedomosť. O záložnom práve sa dozvedeli až z predloženej zmluvy o prevode nehnuteľnosti v dobe, keď už bol rodinný dom, prefinancovaný z ich rodinných prostriedkov, postavený, teda nemali možnosť rozhodnúť sa, či za daných podmienok vstúpia do právnych vzťahov so zhotoviteľom diela. Záložné právo na predmet diela vzniklo zo zmluvy o zriadení záložného práva z 11. júna 2008. Bolo zriadené až po uzavretí zmluvy o dielo z 18. februára 2008, čiže neoprávnene, bez vedomia a súhlasu objednávateľa diela (právneho predchodcu sťažovateľiek). Je proti logike, aby sťažovateľky svojím majetkom ručili za záväzky zhotoviteľa voči banke.

14. Krajský súd sa nevyrovnal zákonným spôsobom so zákazom nakladania s nehnuteľnosťami (uloženým neodkladným opatrením), ktorý bránil zápisu nehnuteľností do súpisu oddelenej podstaty úpadcu.

15. Všetky nehnuteľnosti, ktoré sú predmetom zmluvy o dielo (rodinný dom aj pozemky), tvoria jeden celok a podliehajú rovnakému právnemu režimu. Obaja záložní dlžníci sú v konkurze, nebezpečenstvo hrozby predaja pozemkov vo vlastníctve sťažovateľov je reálne.

16. Právne vzťahy významné pre toto konanie neboli posúdené z hľadiska ustanovení o spotrebiteľských zmluvách v § 52 a nasl. Občianskeho zákonníka, nebolo zohľadnené postavenie sťažovateľiek ako spotrebiteľiek.

17. Krajský súd nevyhodnotil námietku premlčania z previazanosti § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka a § 100 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

18. Sťažovateľky nemali možnosť oboznámiť sa s podaním žalovaného z 9. októbra 2019 a jeho prílohami.

19. Vylúčením rodinného domu zo súpisu konkurznej podstaty úpadcu súd vyhovel žalobe v základe nároku, a teda úspech sťažovateľiek bol predpokladom pre priznanie náhrady trov konania. V rozsudku krajského súdu o náhrade trov prvoinštančného konania sa nezohľadňuje ani princíp proporcionality z hľadiska ceny veci hlavnej (rodinný dom) a vedľajšej (pozemky).

20. Podľa sťažovateľiek názor najvyššieho súdu, že v postupe súdu nevzhladol žiadnu nesprávnosť, nie je z hľadiska § 274 CSP akceptovateľný. Uznesenie najvyššieho súdu je arbitrárne.

21. Z obsahu uznesenia najvyššieho súdu nevyplýva, že by sťažovateľky nevymedzili dovolacie dôvody v súlade so zákonom. V dôsledku toho, že dôvody dovolania najvyšší súd neuznal za právne relevantné na zrušenie napadnutého rozhodnutia, odmietnutie dovolania podľa § 447 písm. c) CSP [tu mali sťažovateľky na mysli zrejme § 447 písm. f) CSP, pozn.] nie je z ústavnoprávneho hľadiska udržateľné.

22. Najvyšší súd nedáva presvedčivú odpoveď (bod 27), ako bola nastolená dovolacia otázka riešená v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, argumentácia najvyššieho súdu nesúvisí s predmetom konania. Uznesenie ústavného súdu č. k. II. ÚS 193/2019 nepredstavuje rozhodnutie dovolacieho súdu a riešila sa v ňom úplne iná právna situácia. Tiež judikát R 52/2010 nepodporuje názor najvyššieho súdu vo veci sťažovateľiek a nesúvisí s dovolacími dôvodmi tak, ako ich prezentovali sťažovateľky. Najvyšší súd neoznačil žiadne také rozhodnutia dovolacieho súdu,

ktorými by preukázal, že dovolacia otázka už bola riešená v jeho rozhodovacej praxi. Vlastnícke právo je vyšším právom, ktorému ustupujú všetky ostatné práva, aj právo záložné. Otázka tzv. lepšieho práva bola najvyšším súdom len konštatovaná bez akéhokoľvek relevantného záveru, pričom ide o otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola ešte riešená.

IV.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu:

23. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozsudku krajského súdu namietajú jeho nedostatočné odôvodnenie (nepreskúmateľnosť), ako aj nesprávne právne posúdenie veci.

24. Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05).

25. Vo vzťahu k tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou sťažovateľky vytykajú nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu ústavný súd uvádza, že posúdenie kvality odôvodnenia rozsudku krajského súdu prináležalo na základe dovolania podaného sťažovateľkami najvyššiemu súdu podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý o ňom rozhodol tak, že dovolanie odmietol, keď dospel k záveru, že odôvodnenie rozsudku krajského súdu nevykazuje také nedostatky, ktoré by zakladali porušenie práva na spravodlivý proces. Keďže posúdenie kvality odôvodnenia rozsudku krajského súdu bolo v kompetencii najvyššieho súdu, ústavný súd vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti konštatuje, že nie je daná jeho právomoc na jej meritórne posúdenie.

26. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti namietajú tiež pochybenie krajského súdu spočívajúce v odobrení postupu okresného súdu, ktorý nevydal rozsudok pre zmeškanie žalovaného, poukazujú tiež na skutočnosť, že nemali možnosť oboznámiť sa s podaním žalovaného z 9. októbra 2019. Predmetné nedostatky sťažovateľky namietali už v dovolaní proti rozsudku krajského súdu, pričom týmito sa najvyšší súd zaoberal v rámci skúmania vady podľa § 420 písm. f) CSP a k záveru o existencii predmetnej vady nedospel. Aj v tejto časti teda absentuje právomoc ústavného súdu na posúdenie námietok sťažovateľiek.

27. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia sťažovateľkami označených práv postupom a rozsudkom krajského súdu, ku ktorému malo dôjsť v dôsledku jeho nedostatočného odôvodnenia, odobrením nevydania rozsudku pre zmeškanie a nemožnosťou sťažovateľiek oboznámiť sa s podaním žalovaného, odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

28. Podľa § 357 písm. m) CSP odvolanie je prípustné proti uzneseniu súdu prvej inštancie o nároku na náhradu trov konania.

29. Podľa § 421 ods. 2 CSP dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n).

30. Podľa § 124 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť možno podať do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu... Ak bol vo veci podaný mimoriadny opravný prostriedok, lehota na podanie ústavnej sťažnosti vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré bolo mimoriadnym opravným prostriedkom napadnuté, začína plynúť od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku.

31. Princíp zachovania lehoty po podaní dovolania aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ako aj zákonná úprava počítajúca plynutie lehoty dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku predpokladá riadne využitie mimoriadneho opravného prostriedku. O riadnom využití mimoriadneho opravného prostriedku nemožno hovoriť v prípade, ak je podaný proti rozhodnutiu, proti ktorému právna úprava možnosť podať mimoriadny opravný prostriedok nepripúšťa. V opačnom prípade by sa totiž akceptovala možnosť špekulatívneho predlžovania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (II. ÚS 91/2019, III. ÚS 197/2023).

32. V prípade uplatnenia dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku spôsobilého zabezpečiť ochranu základných práv, následne však odmietnutého dovolacím súdom pre neprípustnosť, je lehota na podanie ústavnej sťažnosti podľa § 124 zákona o ústavnom súde v zásade zachovaná aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu všeobecného súdu. To však neplatí v prípadoch, v ktorých je neprípustnosť dovolania daná *ex lege* a kedy dovolanie nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy (porov. III. ÚS 674/2014, III. ÚS 464/2022). V opačnom prípade by sa totiž akceptovala možnosť špekulatívneho predlžovania lehoty na podanie ústavnej sťažnosti (II. ÚS 91/2019, III. ÚS 197/2023).

33. V prípade sťažovateľiek bolo ich dovolanie proti rozhodnutiu krajského súdu o nároku na náhradu trov konania, ktorým sťažovateľky namietali nesprávne právne posúdenie najvyšším súdom, odmietnuté, keďže prípustnosť dovolania sťažovateľiek bola *ex lege* vylúčená priamo ustanovením § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. m) CSP, a tak si právny zástupca sťažovateľiek už pri podávaní dovolania musel byť vedomý, že bude odmietnuté pre neprípustnosť vzhľadom na to, že smeruje voči rozhodnutiu krajského súdu ako súdu odvolacieho, ktorým bolo rozhodnuté o nároku na náhradu trov konania.

34. Vzhľadom na uvedené v okolnostiach daného prípadu nemožno dovolanie považovať za účinný prostriedok nápravy slúžiaci ochrane práv sťažovateľiek zaručených im ústavou a dohovorom, v dôsledku čoho lehotu na podanie ich ústavnej sťažnosti nemožno odvíjať od momentu doručenia dovolacieho uznesenia najvyššieho súdu sťažovateľkám (7. mája 2021), ale od právoplatnosti rozsudku krajského súdu vo výroku o trovách konania (t. j. 10. júla 2020 – informácia získaná z webového sídla Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky). Ústavná sťažnosť podaná sťažovateľkami 6. júla 2021 je preto v časti, v ktorej sťažovateľky namietajú porušenie označených práv v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia nároku na náhradu trov konania krajským súdom, podaná oneskorene (obdobne I. ÚS 88/2019, I. ÚS 312/2019), a preto ju ústavný súd odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. f) zákona o ústavnom súde.

35. Za zjavne neopodstatnený návrh možno považovať návrh na začatie konania, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

36. Sťažovateľky zdôrazňujú, že predmetom konania bola ich požiadavka na vylúčenie nehnuteľností zo súpisu majetku, a nie určenie vlastníckeho práva, pričom excindačná žaloba je žalobou o plnenie. Sťažovateľky namietajú, že krajský súd (rovnako ak okresný súd) neustálil správne charakter excindačnej žaloby, pristupoval k nej *de facto* rovnako ako k žalobe o určenie vlastníckeho práva a záložného práva, keď iba prevzal závery súdov vyslovené v konaní o určenie vlastníckeho práva a neexistenciu záložného práva. Ústavný súd konštatuje, že z rozsudku krajského súdu (v spojení s rozsudkom okresného súdu) je nepochybné, že všeobecné súdy brali zreteľ na právoplatné rozhodnutie v konaní o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a neexistencie záložného práva k nehnuteľnostiam (ďalej aj „konanie sp. zn. 8C/253/2013“), ktorým bola konštatované, že nehnuteľnosti (rodinný dom aj pozemky) patria do dedičstva po právnom predchodcovi sťažovateľiek a bola určená neexistencia záložného práva k rodinnému domu, avšak nie zároveň aj k pozemkom. Rozhodnutie v konaní sp. zn. 8C/253/2013 rieši prejudiciálnu otázku relevantnú pre rozhodnutie vo veci vylúčenia nehnuteľností z konkurznej podstaty (existencia vlastníckeho práva a záložného práva k nehnuteľnostiam). Závery prijaté všeobecnými súdmi v konaní sp. zn. 8C/253/2013 (konkrétne závery týkajúce sa existencie záložného práva k pozemkom) však neboli jediným dôvodom nevyhovenia excindačnej žalobe sťažovateľiek vo vzťahu k pozemkom. Všeobecné súdy sa zaoberali aj ostatnými aspektmi veci, okrem iného poukazom sťažovateľiek na premlčanie záložného práva, na existenciu neodkladného opatrenia zakazujúceho disponovanie s nehnuteľnosťami v kontexte prihlásenia pohľadávky banky do konkurzu, na potrebu nazerania na nehnuteľnosti ako na celok, ktorý sa podľa sťažovateľiek riadi spoločným režimom. Všeobecné súdy však v konaní o excindačnej žalobe dospeli k záveru, že skúmané okolnosti veci a z nich vyplývajúce právne dôsledky nezakladajú dôvod na vyhovieť žalobe vo vzťahu k pozemkom. Za týchto okolností nemožno konštatovať, že všeobecné súdy pristupovali k posudzovaniu dôvodnosti excindačnej žaloby nesprávne, v rozopre s charakterom predmetu konania.

37. Pokiaľ sťažovateľky namietajú, že krajský súd neprihliadal na špecifiká záložného práva zriadeného bez vedomia a súhlasu právneho predchodcu sťažovateľiek, tu ústavný súd uvádza, že okolnosťami zriadenia a ich vplyvom na existenciu záložného práva sa zaoberali súdy v konaní sp. zn. 8C/253/2013. Nebol teda dôvod dané okolnosti vyhodnocovať opakovane v konaní o excindačnej žalobe a nerešpektovať závery skoršieho právoplatného rozhodnutia. Obzvlášť v tomto smere hodno upozorniť na odkaz krajského súdu, že zmluva z 5. februára 2012, ktorej stranou bol [REDAKOVANÉ] spolu s manželkou – sťažovateľkou [REDAKOVANÉ], výslovne upozorňovala na to, že na nehnuteľnosti je zriadené záložné právo banky.

38. Krajský súd vo svojom rozsudku zdôraznil, že rozsudok okresného súdu v žiadnom prípade nepoprel vlastnícke právo sťažovateľiek k pozemkom, vo vzťahu ku ktorým bola žaloba zamietnutá. Vlastnícke právo však nie je právom absolútnym, pričom môže byť obmedzené okrem iného záložným právom v zmysle § 151a a nasl. Občianskeho zákonníka. Záložné právo z hľadiska jeho zákonného vzniku, existencie a trvania, ako aj súladu s dobrými mravmi posúdili súdy v konaní sp. zn. 8C/253/2013.

39. Sťažovateľky namietajú spôsob, akým sa súdy vyrovnali so zákazom nakladania s nehnuteľnosťami (uloženým neodkladným opatrením), ktorý podľa názoru sťažovateľiek bránil zápisu nehnuteľností do súpisu oddelenej podstaty úpadcu. Ústavný súd konštatuje, že okresný súd vo svojom rozsudku uviedol, že zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii a o zmene a

doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je špeciálnym právnym predpisom a pohľadávky, ktoré vznikli pred vyhlásením konkurzu, môžu byť po jeho vyhlásení uspokojené len na základe podanej prihlášky za predpokladu, že pohľadávka bude zistená, a len v súbehu s pohľadávkami ostatných veriteľov na základe právnych úkonov správcu a pod dohľadom súdu. Tento postup platí pre všetkých veriteľov bez ohľadu na to, či ich pohľadávky vznikli podľa predpisov súkromného alebo verejného práva. Rovnako je právne irelevantné, či pohľadávka bola už splatná (práve s cieľom môcť ich prihlásiť sa vyhlásením konkurzu všetky pohľadávky stávajú splatnými *ex lege* ku dňu vyhlásenia konkurzu) alebo či sú pohľadávky priznané súdnym rozhodnutím. Z týchto dôvodov sa vyhlásením konkurzu prerušujú všetky súdne a iné konania, ktoré sa týkajú majetku úpadcu, a teda je prerušené aj konanie sp. zn. 32Cb/52/2015 vedené na Okresnom súde Bratislava I. Krajský súd sa s týmto stotožnil a v celom rozsahu poukázal na odôvodnenie rozsudku okresného súdu (takýto postup umožňuje § 387 ods. 2 CSP).

40. K argumentu sťažovateľiek o potrebe nazerania na rodinný dom a pozemky ako celok a o potrebe podriadiť ich spoločnému režimu krajský súd konštatoval, že pozemky, ktorých sa žaloba týka, sú samostatnými hnutelnými vecami, ktoré môžu mať iný právny režim ako rodinný dom. Krajský súd v tomto smere podporil svoju argumentáciu odkazom na § 151n a nasl. a § 135c Občianskeho zákonníka.

41. Krajský súd k námietke premlčania dôvodil, že uznanie dlhu (§ 407 Obchodného zákonníka) nemá za následok zánik pôvodného záväzku a jeho nahradenie novým záväzkom, a teda ani zmenu pôvodnej splatnosti úveru dohodnutej na 30. november 2010. Uznaním dlhu sa dosiahlo len to, že pre splnenie dlhu bola poskytnutá dlhšia lehota na plnenie. Ak bola splatnosť dlhu určená na 30. november 2010 a k podaniu žaloby na Okresnom súde Bratislava I došlo 25. novembra 2014 (uplatnenie pohľadávky veriteľom voči úpadcovi), nedošlo v zmysle § 397 Obchodného zákonníka k premlčaniu záväzku úpadcu plniť. Premlčacia doby by uplynula až 30. novembra 2014. K premlčaniu záložného práva nemôže dôjsť skôr než k premlčaniu zabezpečenej pohľadávky. Na tomto mieste ústavný súd pre úplnosť dodáva, že už okresný súd vo vzťahu k premlčaniu uviedol, že ani v zmysle § 408 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktoré ustanovuje absolútne obmedzenie premlčacej doby v obchodnoprávných vzťahoch, kedy premlčacia doba uplynie v obchodnoprávných vzťahoch vždy najneskôr uplynutím desiatich rokov odo dňa, keď začala plynúť po prvý raz, táto tiež ešte neuplynula, ak by aj bol braný do úvahy dátum konečnej splatnosti, ktorý bol dohodnutý ako prvý, t. j. 10. júna 2010 v zmluve o úverovej linke č. 10/071/08.

42. Nemožno konštatovať, že s ohľadom na zistený skutkový stav, interpretáciu príslušnej právnej normy, subsumpciu zisteného skutkového stavu pod právnu normu a prijaté právne závery by rozsudok krajského súdu vykazoval znaky zjavnej svojvôle a že súd nerešpektoval požiadavky vyplývajúce z obsahu čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

43. Sťažovateľky namietajú aj porušenie hmotného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy, čl. 1 dodatkového protokolu v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vychádzajúc zo záveru o ústavnej akceptovateľnosti napadnutého rozsudku krajského súdu z pohľadu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

44. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť proti postupu a rozsudku krajského súdu vo zvyšnej časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

IV.2. K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu:

45. Všeobecný súd v zásade nemôže porušiť základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ak koná vo veci v súlade s procesnými predpismi upravujúcimi jeho postup v civilnom sporovom konaní. Takýmto predpisom je aj Civilný sporový poriadok. Právo na súdnu ochranu sa v civilnom sporovom konaní účinne zaručuje vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, čo platí pre všetky konania vrátane dovolacích (§ 419 a nasl. CSP).

46. Najvyšší súd sa s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľiek vo vzťahu k namietanej vade podľa § 420 písm. f) CSP vyrovnal adekvátne a preskúmateľne.

47. Najvyšší súd sa osobitne venoval námietke nepreskúmateľnosti rozsudku krajského súdu (body 11 a 12 uznesenia najvyššieho súdu), pričom okrem iného dospel k záveru, že krajský súd sa k námietkam podstatným pre rozhodnutie vo veci vznesenými v odvolaní dostatočne vyjadril, a to aj nad rámec tvrdení uvedených okresným súdom.

48. Najvyšší súd k námietkam sledujúcim proces dokazovania konštatoval, že postup pri dokazovaní, vykonávaní dôkazov či ich hodnotení nezakladá porušenie práva na spravodlivý proces. Zo samotnej skutočnosti, že súd nevykonal všetky „potrebné“ dôkazy, nemožno vyvodiť, že dovolanie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné. Prípustnosť dovolania v tomto smere nezakladá ani skutočnosť, že sudy dospeli k zisteniam a záverom o skutkovom stave, ktoré sú podľa názoru dovolateľa nepostačujúce pre rozhodnutie vo veci (bod 13 uznesenia najvyššieho súdu).

49. Najvyšší súd ďalej uviedol, že sťažovateľky namietali problematiku excindačnej žaloby v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP, ako aj v rámci nesprávneho právneho posúdenia. Najvyšší súd zdôraznil, že aj keď sťažovateľky preukázali, že im svedčí vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, vylúčenia ktorých sa domáhajú, daný stav nepredstavuje záruku, že budú úspešné aj v konaní o excindačnej žalobe. Situácia sťažovateľiek je totiž modifikovaná tým, že nehnuteľnosti sú zaťažené záložným právom. Najvyšší súd v tomto smere poukázal na závery v uznesení č. k. 4Cdo/96/2008 (R 52/2010) a ústavného súdu v uznesení č. k. II. ÚS 193/2019 (bod 14 uznesenia najvyššieho súdu).

50. Vo vzťahu k nevyhoveniu návrhu na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného najvyšší súd konštatoval, že z obsahu spisu vyplýva, že žalovaný bol v priebehu konania aktívny, vyjadril sa k žalobe a, čo sa týka jeho neúčasti na pojednávaní 11. októbra 2019, predložil žiadosť o konanie v jeho neprítomnosti. Zároveň najvyšší súd upriamil pozornosť na uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 233/2019, v zmysle ktorého prílišný formalizmus pri výklade § 274 CSP nie je žiaduci (bod 15 uznesenia najvyššieho súdu).

51. K námietke o nedoručení podania žalovaného z 9. októbra 2019 sťažovateľkám najvyšší súd uviedol, že vyjadrenie neobsahovalo žiadne skutočnosti, ku ktorým by sa sťažovateľky skôr či neskôr nevyjadrili (obsahovalo skutočnosti týkajúce sa premlčania záložného práva s poukazom na uznanie záväzku) a s ktorými by sa sudy nevyrovnali v odôvodnení svojich rozhodnutí uznesenia najvyššieho súdu (bod 16 uznesenia najvyššieho súdu).

52. Pokiaľ najvyšší súd za tohto stavu dovolanie podané podľa § 420 písm. f) CSP odmietol ako neprípustné podľa § 447 písm. c) CSP, jeho rozhodnutie nemožno označiť za arbitrárne či zjavne neodôvodnené.

53. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti aj v dovolaní poukazujú na skutočnosť, že im svedčí tzv. lepšie právo, a to právo vlastnícke, pred ktorým všeobecné súdy nesprávne uprednostnili záložné právo banky.

54. Najvyšší súd v bode 18 svojho uznesenia uviedol, že sťažovateľky za otázku, ktorá ešte nebola v praxi dovolacieho súdu vyriešená, považovali otázku, či za daných skutkových a právnych okolností im svedčí tzv. lepšie právo, t. j. právo vlastnícke. Namietali, že z rozhodnutí súdov nie sú zrejmé úvahy, čo sa v danom prípade považuje za lepšie právo a prečo na toto lepšie právo neprihliadli, napriek tomu, že ho sťažovateľky preukázali. Za nesprávne právne posúdenie sťažovateľky tiež považovali to, že súdy sa nezaoberali, resp. nesprávne určili charakter excindačnej žaloby. Najvyšší súd k tomuto uzavrel, že otázka vymedzená sťažovateľkami nie je otázkou právnou, ale skutkovou. Otázkou charakteru excindačnej žaloby sa najvyšší súd zaoberal už v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP. Otázka už bola riešená v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu. Nanajvýš by sa bolo možné zaoberať tým, či v rozhodnutí krajského súdu nedošlo k odklonu, takéto dôvody však najvyšší súd nevzhliadol.

55. Ústavný súd konštatuje, že cieľom dovolacieho súdu poukazom na vzťah excindačnej žaloby a žaloby o určenie vlastníckeho práva a príslušnú judikatúru bolo zdôrazniť, že existencia vlastníckeho práva žalobcu, ktorý sa domáha vylúčenia veci z konkurznej podstaty, sama osebe, bez ďalšieho nie je dôvodom a zárukou vyhovenia excindačnej žalobe. Tak tomu bolo aj v predmetnom prípade, keď všeobecné súdy nespochybnili vlastnícke právo sťažovateľiek, ale zároveň vychádzali zo skutočnosti, že toto vlastnícke právo je obmedzené právom záložným viaznucim na pozemkoch, ktorým je zabezpečený dlh úpadcu, pričom ďalšie skutočnosti, ktoré by (v spojení s existenciou vlastníckeho práva sťažovateľiek) zakladali dôvod na vyhovenie žalobe vo vzťahu k pozemkom, zistené neboli. Za tohto stavu nemožno uzavrieť, že rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 4Cdo/96/2008 (ani rozhodnutie ústavného súdu č. k. II. ÚS 193/2019, ktoré síce zjavne nepredstavuje judikatúru dovolacieho súdu na účely posúdenia dovolania v rámci § 421 CSP, nemožno mu však uprieť minimálne podporný charakter), na ktoré najvyšší súd poukázal vo svojom uznesení, nemali relevanciu vo vzťahu k veci sťažovateľiek. Najvyšší súd totiž v rozhodnutí č. k. 4Cdo/96/2008 okrem iného konštatoval, že „... zamietnutie žaloby o vylúčenie veci zo súpisu podstaty ešte neznamená, že žalobca nemôže byť jej vlastníkom...“. Ústavný súd v uznesení č. k. II. ÚS 193/2019 uviedol, že „Rozhodnutie súdu o určení vlastníckeho práva žalobcu nie je takou právnou skutočnosťou, ktorá by mala sama osebe za následok vylúčenie tejto veci zo súpisu majetku patriacej do konkurznej podstaty“.

56. Najvyšší súd napokon konštatoval, že za nesprávne právne posúdenú sťažovateľky považovali otázku premlčania s poukazom na úkon uznania záväzku. V tomto smere najvyšší súd nepostrehol nesprávnosť, stotožnil sa so závermi krajského súdu.

57. Pokiaľ sťažovateľky v dovolaní namietali nesprávnosť výroku o trovách konania, najvyšší súd k tomuto poukázal na neprípustnosť dovolania voči výroku o trovách konania (majúceho povahu uznesenia) podľa § 421 ods. 1 CSP s poukazom na § 421 ods. 2 CSP.

58. S ohľadom na sťažnostné námietky a odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd konštatuje, že záver najvyššieho súdu o odmietnutí dovolania podaného z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia nevykazuje znaky arbitrárnosti. Samotná okolnosť, či mal najvyšší súd odmietnuť dovolanie podané z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia s poukazom na § 447 písm. c) CSP alebo § 447 písm. f) CSP, z ústavnoprávneho hľadiska nie je spôsobilá založiť záver o porušení práv sťažovateľiek.

59. Uznesenie najvyššieho súdu, ktorým bolo dovolanie sťažovateľiek v celosti odmietnuté, nemožno vyhodnotiť z pohľadu namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ako ústavnoprávne nekonformné.

60. Sťažovateľky v ústavnej sťažnosti namietajú aj porušenie hmotných práv podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu v spojení alebo v nadväznosti na namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vychádzajúc zo záveru o ústavnej akceptovateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu z pohľadu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je zjavné, že nemohlo dôjsť ani k porušeniu základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a čl. 1 dodatkového protokolu.

61. Ústavný súd konštatuje, že medzi namietaným porušením práv podľa § 20 ods. 1 ústavy, čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu (a postupom mu predchádzajúcim) nie je súvislosť, ktorá by signalizovala porušenie označených práv a možnosť vyslovenia ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, a preto v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

62. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku bolo bez právneho významu rozhodovať o ďalších návrhoch sťažovateľiek obsiahnutých v petite ústavnej sťažnosti, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

63. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde k tomuto rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko sudca Peter Straka, a to k výroku, ako aj odôvodneniu tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu